

***Historia. Archiwistyka. Informacja naukowa. Prace dedykowane Profesorowi Bohdanowi Ryszewskiemu*, red. Marzena Świgoń, Wyd. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2009, ss. 282**

H*istoria. Archiwistyka. Informacja naukowa* to praca zbiorowa napisana pod redakcją Marzeny Świgoń, dedykowana Profesorowi Bohdanowi Stanisławowi Ryszewskiemu. Powstała ona z dwóch okazji. Pierwsza z nich to jubileusz siedemdziesiątych piątych urodzin Profesora, druga to pięćdziesięciolecie jego pracy zawodowej.

Zamieszczone w omawianym tomie prace napisane zostały przez uczniów Profesora, a także jego współpracowników z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Poświęcone zostały trzem dziedzinom wiedzy, którymi Profesor zajmuje się w pracy naukowej i dydaktycznej – historii, archiwistyce i informacji naukowej. Zgodnie z nimi podzielona też została prezentowana praca.

Omawiana pozycja składa się z czterech części, wzbogaconych o fotografie Profesora z najbliższymi – rodziną i przyjaciółmi.

Część pierwsza, *O Profesorze Bohdanie Ryszewskim*, jak sama nazwa wskazuje, poświęcona została osobie Profesora Ryszewskiego, jego osiągnięciom naukowym i dydaktycznym. Jego życie, karierę zawodową, a także dorobek naukowy opisała redaktor prezentowanego

tomu, Marzena Świgoń. Autorka wspomniała także o pracy dydaktycznej Pana Profesora, która – jak sam podkreśla – daje mu najwięcej satysfakcji. Wyrazem tego jest choćby seminarium doktoranckie, prowadzone przez Profesora nieprzerwanie od 1986 roku. Tekst uzupełnia wykaz prac doktorskich, napisanych pod kierunkiem Profesora Bohdana Ryszewskiego.

Jubileuszowe refleksje uczniów o Mistrzu napisała Anna Żeglińska. Podsumowała działalność Profesora z lat 1998–2008, kiedy związany był z olsztyńskim ośrodkiem kształcenia archiwistów. Autorka dokonała także zestawienia promowanych przez Niego prac magisterskich, z których aż sześćdziesiąt siedem powstało na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim.

Wspomnienia na temat współpracy z Profesorem, jako dyrektorem Instytutu Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, opisała Zoja Jaroszewicz-Pierśławew, która od 2003 roku pełniła funkcję jego zastępcy.

Wkład Profesora Bohdana Ryszewskiego w komputeryzację Archiwum Generalnego Zgromadzenia Świętego

Michała Archaniola przedstawił z kolei Roman Majka, czynny archiwista tego archiwum.

Część wstępną doskonale uzupełniają refleksje przyjaciela Profesora Ryszewskiego z lat studenckich, Sławomira Kalebki, który w swych wspomnieniach powrócił do czasu studiów na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika. Przedstawił Profesora Ryszewskiego w roli studenta, kolegę ze wspólnego pokoju w akademiku, wspominał także profesorów, od których dane było im się uczyć.

Cześć druga zawiera dwanaście artykułów o tematyce historycznej. Napisane zostały w głównej mierze przez pracowników Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, ale także przez doktorantów Pana Profesora. Stanowią one doskonałe źródło wiedzy z wybranych okresów dziejów, zgodnych z zainteresowaniami ich autorów. Stanisław Achremczyk przedstawił problem *Oswajania krajozbrazu kulturowego* na Warmii i Mazurach po 1945 roku. Szczegółowo opisał sytuację, w jakiej musieli się odnaleźć przybywający na te tereny osadnicy. Danuta Kasperek i Norbert Kasperek poruszyli kwestię sporu o narodowość Mikołaja Kopernika, który rozgorzał w pierwszej połowie XIX wieku. Andrzej Kopiczko przedstawił z kolei Diecezję Warmińską w świetle *relatio status* z 1745 roku. W tej części znalazły się ponadto artykuły poświęcone: pochodzeniu kancelaryjnego dokumentów króla Wacława (Andrzeja Wałkowskiego), postaci Marcina Kromera (Alojzego Szorca), strukturze zarządu dóbr w majątkach pruskich (Anny Bogdanowicz), działalności Towarzystwa Wspierania Niedostatnich Uczniów

Uniwersyteckich w Wilnie (Marii Korybut-Marciniak), działalności publicznej Kościelskich herbu Ogończyk (Wojciecha Klasa), polityce narodowościowej Polski w latach 1918–1926 (Janusza Pawlaka), a także metodzie *oral history* (Izabeli Lewandowskiej), która stanowi równie wartościowe źródło historyczne co dokumenty archiwalne i jest coraz częściej doceniana przez badaczy.

Kolejna część omawianego tomu poświęcona została tematyce archiwalnej. Zamieszczono w niej teksty czterech autorów. Kazimierz Łatak opisał archiwum klasztoru kanoników regularnych laterańskich w Krakowie. Przedstawił dzieje klasztoru, organizację i lokalizację archiwum klasztorowego, a także jego zasób. Podkreślił też, że napisany przez niego tekst ma charakter syntetyczny i stanowi jedynie zachętę dla historyków młodszego pokolenia do głębszego zainteresowania tym tematem. Katarzyna Kubicka podjęła się próby przedstawienia zagadnień przechowywania i archiwizacji akt luźnych na przykładzie dolnej kancelarii miasta Gdańska w XVII–XVIII wieku. Mimo ograniczonej bazy źródłowej, autorce udało się ukazać praktyczne rozwiązania stosowane w tej właśnie kancelarii. Rafał Leśkiewicz naświetlił z kolei problemy dotyczące badania procesów archiwotwórczych na przykładzie zasobu archiwalnego poznańskiego Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej. Autor skoncentrował się głównie na wyjaśnieniu, czym tak naprawdę są procesy archiwotwórcze i jakie korzyści niesie ich badanie. Zaznaczył też, że napisany przez niego artykuł stanowi jedynie rozwinięcie dotychczasowych badań w zakre-

sie analizy procesów archiwotwórczych. Autorką ostatniego tekstu jest Beata Wacławik, która podjęła się opisu akt Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu w Królewcu przechowywanych w Archiwum Państwowym w Olsztynie. Akta te stanowią jeden z najcenniejszych zespołów zasobu olsztyńskiego Archiwum.

W ostatniej części tomu ujęte zostały prace dotyczące *Informacji naukowej* i *Informatyki historycznej*. W artykule *Od informacji lokalnej do informacji globalnej* Maria Śliwińska zwróciła uwagę na szybkość zmian, jakie dokonują się na polu informacji naukowej we współczesnym świecie. Wyjaśniła, że przyczyniły się do tego rozwijające się w szybkim tempie technologie informacyjne. To dzięki nim zbiory biblioteczne, ekspozycje muzealne, a także archiwalia, wcześniej chronione przed użytkownikami, stały się powszechnie dostępne. *Informacji naukowej* poświęcony został także tekst Marzeny Świgoń, która przybliżyła pojęcie oraz różne znaczenia informacji i informacji naukowej. Artykuł uzupełniony został o materiał graficzny w postaci wykresów i tabel, co niewątpliwie ułatwia zrozumienie poruszanych przez autorkę zagadnień.

Informatyki historycznej dotyczą artykuły napisane przez dwóch autorów. Krzysztof Narojczyk skupił swe rozważania na źródłach i charakterze danych wizualizacji historycznych. Jak zauważył autor, zajmują one w warsztacie badawczym historyka ważne miejsce. Zwiększają bowiem przejrzystość wyników badań prezentowanych w publiko-

wanych pracach naukowych. Artur Rusowicz przedstawił natomiast autorski pakiet baz danych dotyczących stalinizmu w województwie olsztyńskim w latach 1947–1952. Rusowicz zaznaczył, że powstał on w celu uproszczenia gromadzenia i opracowywania różnorodnych, często fragmentarycznych informacji na temat ludzi odgrywających określoną rolę w czasach kształtującego się w Polsce stalinizmu.

Pracę zamykają wspomniane we wstępie fotografie Profesora z rodziną, przyjaciółmi i uczniami, które doskonale uzupełniają część poświęconą osobie Jubilata.

We wprowadzeniu redaktor tomu wyraziła nadzieję, że prezentowany tom „nie tylko zainteresuje i ucieszy Jubilata, ale także będzie stanowił dużą pomoc w pracy naukowej i dydaktycznej, realizowanej przez różne ośrodki naukowe prowadzące badania z dziedziny historii, archiwistyki i informacji naukowej”. I zamierzenie to zostało zrealizowane. W rezultacie powstała bowiem niezwykle wartościowa praca, poszerzająca naszą wiedzę z zakresu trzech dziedzin ujętych w tytule tomu. Autorzy tekstów w sposób wnikliwy przedstawili poruszane przez nich problemy, wykorzystując przy tym bogaty materiał źródłowy. Dodatkowym atutem tomu jest jego przejrzysta struktura. Zastosowano podział tekstu na rozdziały odpowiadające głównym zagadnieniom, co niewątpliwie ułatwia lekturę i korzystanie z tej pracy zbiorowej.

Marta Adamska